

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

УДК 37.01

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14249527>

Цифрова грамотність у системі освіти дорослих Польщі: організаційні аспекти та виклики

Малець Назар Русланович

аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет
«Львівська політехніка», м. Львів, вул. Степана Бандери, 12,
79000, <https://orcid.org/0009-0002-9806-2666>

Прийнято: 16.11.2024 | Опубліковано: 29.11.2024

***Анотація.** У статті розглядається важливість розвитку цифрової грамотності в контексті освіти дорослих у Польщі, з акцентом на організаційні аспекти та виклики, з якими стикаються навчальні установи, дорослі учасники освітнього процесу та держава. Зокрема, аналізуються сучасні підходи до формування цифрових навичок у дорослих, інфраструктурні можливості та соціальні ініціативи, що сприяють чи обмежують доступ до цифрових технологій.*

Цифрова грамотність включає в себе не тільки базові навички користування комп'ютером, але й уміння працювати з інформацією в Інтернеті, ефективно комунікувати в цифровому середовищі та забезпечувати безпеку особистих даних. Згідно з даними Європейської комісії, цифрові навички є основою для успішної інтеграції громадян у сучасне суспільство, покращення їх можливостей на ринку праці, а також розвитку суспільства знань.

У Польщі освіта дорослих стає важливою складовою національної стратегії розвитку, оскільки забезпечує конкурентоспроможність громадян на ринку праці та їх здатність адаптуватися до швидко змінюваного цифрового середовища. Однак, попри значні досягнення в цій сфері, існують численні виклики, серед яких нерівномірний доступ до інтернет-ресурсів, відсутність достатнього фінансування для навчальних програм і підготовки викладачів, а також проблема культурних та соціальних бар'єрів для дорослих учасників.

Ця стаття має на меті дослідити організаційні аспекти цифрової грамотності в контексті освіти дорослих у Польщі, а також виокремити основні виклики, з якими зіштовхуються учасники освітнього процесу, викладачі, організації та державні структури. Розглянуто також роль державної політики, соціальних ініціатив, технологічних інструментів та інфраструктури в розвитку цифрової грамотності серед дорослого населення Польщі.

Стаття також висвітлює роль державних ініціатив, таких як програмні проекти, що фінансуються ЄС, а також окремі інституції, які сприяють розвитку цифрових навичок серед дорослого населення, відзначаючи важливість персоналізованого підходу до навчання та підтримки з боку державних і громадських організацій.

У підсумку, в статті наголошується на необхідності подальшої інтеграції цифрової грамотності в системи освіти дорослих, розробки нових моделей навчання, що враховують різноманітні потреби та можливості дорослих учнів, а також підвищення рівня цифрової інклюзії в Польщі.

Ключові слова: *цифрова грамотність, освіта дорослих, інтернет-ресурси, державна політика, Польща, Україна.*

Digital literacy in the adult education system of Poland: organizational aspects and challenges

Nazar Malets

Graduate student of the Department of Pedagogy and Innovative Education Lviv Polytechnic National University, 79013, Lviv, Stepana Bandera Street, 12, Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0002-9806-2666>

***Abstract.** The article discusses the importance of developing digital literacy in the context of adult education in Poland, focusing on organizational aspects and the challenges faced by educational institutions, adult learners, and the state. In particular, the article analyzes contemporary approaches to developing digital skills in adults, infrastructural opportunities, and social initiatives that either promote or limit access to digital technologies.*

Digital literacy includes not only basic computer skills but also the ability to work with information on the Internet, communicate effectively in digital environments, and ensure the security of personal data. According to the European Commission, digital skills are fundamental for the successful integration of citizens into modern society, improving their employability, and fostering the development of a knowledge-based society.

In Poland, adult education is becoming an important component of the national development strategy, as it ensures citizens' competitiveness in the labor market and their ability to adapt to the rapidly changing digital environment. However, despite significant achievements in this field, there are numerous challenges, including uneven access to internet resources, insufficient funding for educational programs and teacher training, as well as cultural and social barriers faced by adult learners.

This article aims to explore the organizational aspects of digital literacy in the context of adult education in Poland and identify the main challenges faced by learners, educators, organizations, and state structures. The role of state policy, social initiatives, technological tools, and infrastructure in the development of digital literacy among the adult population in Poland is also examined.

The article also highlights the role of state initiatives, such as EU-funded program projects, as well as specific institutions that support the development of digital skills among adults, emphasizing the importance of a personalized approach to learning and support from public and non-governmental organizations. In conclusion, the article stresses the need for further integration of digital literacy into adult education systems, the development of new learning models that consider the diverse needs and abilities of adult learners, and the enhancement of digital inclusion in Poland.

Keywords: *digital literacy, adult education, internet resources, state policy, Poland, Ukraine.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями (Вступ). Цифрова грамотність є однією з ключових складових сучасної освіти, яка визначає здатність особи ефективно використовувати цифрові технології для отримання та обробки інформації, комунікації та вирішення практичних завдань. В умовах швидкого розвитку цифрових технологій та їх інтеграції у всі сфери життя, питання цифрової грамотності стає надзвичайно актуальним, особливо в контексті освіти дорослих.

У Польщі, де система освіти дорослих займає важливе місце в національній стратегії розвитку, забезпечення високого рівня цифрової грамотності стає необхідною умовою для адаптації громадян до швидко змінюваного цифрового

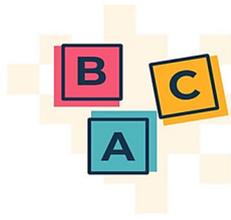
середовища. Це, в свою чергу, сприяє їх інтеграції в сучасне суспільство, підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці та розвитку соціальної інклюзії. Однак реалізація ефективних програм навчання цифрових навичок для дорослих вимагає врахування низки організаційних аспектів і подолання значних викликів, що стоять перед навчальними закладами, учасниками освітнього процесу, викладачами та державними структурами.

Однією з головних проблем є нерівномірний доступ до цифрових технологій та інтернет-ресурсів, що створює бар'єри для багатьох дорослих учасників освітнього процесу, особливо для осіб із соціально незахищених груп. Додатковими викликами є недостатня інфраструктура для реалізації програм цифрової освіти, відсутність достатнього фінансування та необхідних ресурсів для підготовки викладачів, а також проблема культурних і соціальних бар'єрів, що можуть обмежувати залучення певних груп населення до навчальних програм.

Зважаючи на це, розробка організаційних моделей, які б враховували ці фактори та сприяли інтеграції цифрової грамотності в освіту дорослих, є важливим завданням для освітніх установ і державних органів Польщі. Необхідно також розглянути роль соціальних ініціатив, технологічних інструментів та державної політики у створенні сприятливих умов для розвитку цифрових навичок серед дорослого населення.

Таким чином, проблема цифрової грамотності в освіті дорослих Польщі вимагає комплексного підходу до організації навчальних процесів, включаючи адаптацію існуючих навчальних програм, створення інфраструктурних умов та розробку нових політик, що підтримують цифрову інклюзію для всіх верств населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Огляд літератури). Питання цифрової грамотності у контексті освіти дорослих є важливою темою досліджень

у Польщі та Європейському Союзі. З огляду на постійні технологічні зміни та збільшення залежності суспільства від цифрових технологій, актуальність розвитку цифрових навичок серед дорослого населення постійно зростає. У Польщі, як і в інших країнах ЄС, зростає усвідомлення того, що цифрові навички є важливим фактором соціальної інтеграції, економічної конкурентоспроможності та розвитку громадянської свідомості. Останні дослідження вказують на необхідність удосконалення підходів до цифрової грамотності в освіті дорослих, зокрема з акцентом на організаційні аспекти та практичні виклики. Проблемою навчання дорослих у Польщі займалися науковці, які досліджували як теоретичні аспекти, так і практичні питання організації освіти дорослих. Ось деякі з них:

Knowles M. S., Holton III E. F., Swanson R. A. [1], Skibińska E., Solarczyk-Szwec H., Stopińska-Pająk A. [2], Solarczyk-Szwec H. [3], Dubas, E. [4], Kotowska, I. E. [5], які досліджували принципи навчання дорослих, зокрема, акцентував увагу на мотивації та активних методах навчання, їхні праці стали основою для розвитку концепцій і методик, що застосовуються в сучасній освіті дорослих у Польщі. Вони також фокусувалися на розвитку програм для освіти дорослих, зокрема, з огляду на потреби ринку праці в Польщі.

Вітчизняні науковці, такі як Шевченко, С. М. [6], Сухомудренко, Ю. [7], Ничкало Н. [8], та ін., які займалися проблемами навчання дорослих в країнах Європи та Польщі.

Вони зробили вагомий внесок у розвиток теорії та практики освіти дорослих у Польщі, зокрема, в аспектах мотивації, інклюзивності, цифрових технологій та взаємодії з ринком праці.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Для дослідження проблеми цифрової грамотності у системі освіти дорослих в Польщі можна виділити кілька невирішених частин загальної проблеми, які можуть

стати основою для подальших наукових досліджень. А саме: нерівний доступ до цифрових технологій та інфраструктури; психологічні бар'єри та стереотипи щодо цифрових технологій; недостатня підготовка викладачів для роботи з дорослими в цифровому середовищі; інтеграція цифрових навичок у традиційні програми освіти дорослих, тощо. У статті запропоновано комплексний підхід для забезпечення ефективності освітніх програм, а саме адаптація існуючих освітніх програм, щоб вони були гнучкими та доступними для тих, хто має обмежений доступ, за забезпечення підвищення кваліфікації викладачів, які працюють з дорослими студентами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідити організаційні аспекти розвитку цифрової грамотності в системі освіти дорослих Польщі, виявити основні виклики, з якими стикаються освітні заклади, викладачі, учасники освітнього процесу та державні структури, а також проаналізувати роль державної політики, соціальних ініціатив і технологічних інструментів у формуванні цифрових навичок серед дорослого населення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів (Результати дослідження). Цифрова грамотність стала основною умовою успішної інтеграції людини у цифрове суспільство. Вона включає в себе не лише базові навички користування комп'ютером і мобільними пристроями, але й здатність ефективно шукати, оцінювати та використовувати інформацію в Інтернеті, комунікувати через цифрові платформи, а також забезпечувати безпеку особистих даних. У сучасних умовах, коли цифрові технології проникають у всі сфери суспільного життя, від рівня цифрової грамотності залежить участь людини в економічних, соціальних та культурних процесах. Це стосується, зокрема, й освіти дорослих у Польщі і не тільки, де розвиток цифрових навичок відіграє важливу роль у забезпеченні рівних можливостей для всіх громадян [9-10]. У сучасному світі поняття

цифрової грамотності стало значно ширшим, ніж просто вміння користуватися комп'ютером чи Інтернетом. Це набір знань, умінь і навичок, що дозволяють людині ефективно використовувати цифрові технології в різних сферах життя. У системі освіти дорослих Польщі цифрова грамотність є не тільки засобом для покращення особистих і професійних можливостей, а й важливим інструментом для інтеграції в цифрове суспільство.

У Польщі, де освіта дорослих набуває дедалі більшої популярності, розвиток цифрових навичок стає важливою частиною національної стратегії розвитку. Програми, орієнтовані на дорослих, дозволяють не тільки підвищити рівень освіти, але й забезпечити доступ до новітніх технологій, покращити соціальну інклюзію та створити умови для адаптації до швидко змінюваного цифрового середовища [11-12].

Згідно з даними Європейської комісії, цифрові навички є важливою складовою для розвитку економіки та соціальної стабільності. Для Польщі це питання є особливо актуальним, оскільки країна активно інтегрується в глобальну цифрову економіку, а рівень цифрових навичок населення впливає на загальний рівень розвитку та конкурентоспроможності на ринку праці. Розвиток цифрової грамотності серед дорослих у Польщі передбачає створення організаційних умов для навчання, яке має враховувати різноманітні потреби учасників освітнього процесу. Одним із основних викликів є забезпечення рівного доступу до цифрових технологій для різних соціальних груп. Важливим аспектом є організація навчання для людей старшого віку, осіб із обмеженими можливостями та мешканців сільських районів, де доступ до технологій часто обмежений [13].

Для забезпечення ефективності освітніх програм потрібен комплексний підхід. По-перше, важливо адаптувати існуючі навчальні програми, щоб вони враховували різноманіття цільових груп. Програми повинні бути гнучкими та

доступними для тих, хто має обмежений доступ до технологій або працює в умовах обмеженого часу. По-друге, необхідно забезпечити кваліфікацію викладачів, які працюють з дорослими слухачами. Підготовка педагогів у сфері цифрових технологій є критично важливою, оскільки не кожен викладач має достатній досвід роботи з цифровими платформами або онлайн-ресурсами.

У цьому контексті важливу роль відіграють також соціальні партнери — місцеві громади, неурядові організації, бізнес та державні установи. Вони мають забезпечити необхідні умови для навчання дорослих, включаючи технічне оснащення, фінансування та розробку навчальних матеріалів. Важливим аспектом є також інтеграція цифрових навичок у більш широкі програми підвищення кваліфікації, що дозволить забезпечити взаємодію між професійними компетенціями та цифровими навичками. Розвиток цифрової грамотності в Польщі стикається з кількома серйозними викликами. Одним із основних є нерівномірний доступ до цифрових ресурсів. Хоча країна активно розвиває цифрову інфраструктуру, у сільських і віддалених районах доступ до Інтернету та сучасних технологій залишається обмеженим. Це створює бар'єри для людей, які прагнуть отримати освіту або підвищити кваліфікацію, адже без належного технічного забезпечення неможливо ефективно працювати з цифровими матеріалами або брати участь в онлайн-курсах [14].

Культурні та соціальні бар'єри також залишаються однією з причин, що ускладнюють впровадження цифрової грамотності. Наприклад, багато людей старшого віку або представників соціально незахищених груп не мають достатньої мотивації для освоєння нових технологій через страх перед ними або через відсутність досвіду використання комп'ютерів та Інтернету. Це створює додаткові труднощі для викладачів, які повинні враховувати цей фактор і шукати способи подолання цих бар'єрів [15].

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

У Польщі розвиток цифрової грамотності серед дорослих активно підтримується через різноманітні програми, спрямовані на цифрову інклюзію та підвищення кваліфікації. Державна політика в цій сфері має на меті не лише підтримку окремих ініціатив, але й інтеграцію цифрових навичок у загальну стратегію розвитку країни. Польща бере участь у кількох ініціативах ЄС, таких як "Erasmus+" та "Europe for Citizens", що фінансують програми, спрямовані на розвиток цифрових навичок серед дорослого населення.

Неурядові організації також відіграють важливу роль у цьому процесі, оскільки вони часто організовують курси та тренінги для різних соціальних груп. Зокрема, такі організації забезпечують персоналізований підхід до навчання, що дає можливість врахувати особливості кожної цільової групи та розробити інклюзивні програми для людей з обмеженими можливостями.

Висновки. Розвиток цифрової грамотності в системі освіти дорослих Польщі є важливим елементом забезпечення рівних можливостей для громадян у цифровому суспільстві. Цифрові навички є не тільки необхідними для повсякденного життя, а й критичними для професійного розвитку, соціальної інтеграції та економічної активності в умовах цифровізації. Польща, як частина Європейського Союзу, активно впроваджує стратегії для розвитку цифрової грамотності серед дорослих, включаючи широке використання сучасних технологій, участь у європейських програмах і ініціативах, спрямованих на підвищення кваліфікації дорослих громадян.

Проте, незважаючи на значні досягнення в розвитку цифрової грамотності в Польщі, існують важливі організаційні та соціальні виклики. Одним із основних проблемних аспектів є нерівномірний доступ до цифрових ресурсів, зокрема для мешканців сільських і віддалених районів, людей старшого віку, а також соціально вразливих груп. Це означає, що програми цифрової освіти повинні враховувати специфіку потреб цих груп, а також забезпечувати

доступність і інклюзивність для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу чи місця проживання.

Перспективи подальших досліджень, розвиток цифрової грамотності серед дорослих у Польщі є темою, що продовжує привертати увагу науковців, освітян і політиків, оскільки питання забезпечення доступу до сучасних цифрових технологій є актуальним у багатьох країнах Європи. У зв'язку з цим існують численні перспективи для подальших досліджень, які можуть допомогти виявити нові шляхи для вдосконалення освітніх програм, а також оптимізації політики в цій сфері.

Список використаних джерел

1. Knowles M. S., Holton III E. F., Swanson R. A. (2009), Edukacja dorosłych. Podręcznik akademicki, PWN, Warszawa.
2. Skibińska E., Solarczyk-Szwec H., Stopińska-Pajak A. (red.) (2014), Teoria i praktyka edukacji dorosłych w procesie zmian. Materiały z II Zjazdu Andragogicznego Toruń 15–16.05.2013, Biblioteka Edukacji Dorosłych, t. 45, Warszawa–Bydgoszcz.
3. Solarczyk-Szwec H. (2013), Od kapitału adaptacyjnego do rozwojowego Polaków. Niektóre uwarunkowania zmiany, „Rocznik Andragogiczny”, s. 41–63.
4. Dubas, E. (2014). Zmiana i uczenie się w perspektywie edukacji dorosłych. Przykład projektu Lives in changing „Butterfly”. Rocznik Andragogiczny, 21, s. 459–480.
<https://doi.org/10.12775/RA.2014.033>
5. Kotowska, I. E. (Red.) (2014). Rynek pracy i wykluczenie społeczne w kontekście percepcji Polaków. Diagnoza Społeczna 2013. Raport tematyczny. Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich.
http://www.diagnoza.com/pliki/raporty_tematyczne/Rynek_pracy_i_wykluczenie_spoeczne.pdf

6. Шевченко, С. М. (2017). Розвиток шкіл з польською мовою навчання в умовах незалежної України як відображення зовнішньої диференціації в організації шкільної освіти (1991–2010). Педагогічна освіта: теорія і практика, 22(1), С. 252-258.
7. Сухомудренко Ю. (2016). Впровадження мультимедійних технологій в освітній процес розвинених країн світу. Порівняльна професійна педагогіка, (6 (2)), С. 137-142.
8. Ничкало Н.Г. "Сучасні проблеми розвитку системи неперервної професійної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід." (2003): С. 345-448.
9. Yaremchuk, M. (2024). Трансформаційні процеси в освіті дорослих республіки Польща. Continuing Professional Education: Theory and Practice, 78(1), С. 145-154.
10. Перфільєва, М. (2011). Проблема соціалізації дітей з обмеженими можливостями в контексті історичних змін в країнах Європи (Польща). Збірник наукових праць [Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини], (2), С. 248-258.
11. Хриков, Є. М. (2018). Тенденції розвитку педагогічної науки у світі. Education and pedagogical sciences, (1), С. 26-34.
12. Чеховська-Белуга М. Якість життя студентів – майбутніх соціальних працівників. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи : зб. наук. пр. Житомир. держ. ун-т імені Івана Франка / за ред. Василя Кременя і Тадеуша Левовицького / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Вища пед. школа Польської спілки вчителів у Варшаві, Житомир, 2012. С. 552–560.
13. Чубук Р. В. Професійна компетентність соціальних працівників в умовах парадигмальних змін. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2016. № 133. С. 254–258.

14. Шевченко Ж. М. Законодавче забезпечення підготовки соціальних працівників у вищій школі Польщі. Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії»: спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» Київ : Гнозис, 2018. № 6. Кн. 2. Том 1 (79). С.49–63.

15. Шевченко Ж. М. Особливості практичного навчання соціальних працівників на практиці у вищій школі Польщі. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2019. Вип. 11. С. 22–35.